

Bilten broj 4

Jun 2020.

ZAJEDNO MOŽEMO BOLJE!

Kroz četvrti bilten IPA Programa prekogranične saradnje Srbija-Crna Gora 2014-2020 predstavljemo vam na koji način ZAJEDNO MOŽEMO BOLJE da kreiramo našu budućnost!

Uprkos okolnostima izazvanim pandemijom virusa *Covid-19* konstantno smo pružali podršku korisnicima projekata ugovorenim tokom prvog poziva Programa. Tokom prve polovine 2020. godine sprovedene su monitoring posjete projektima koji su u procesu implementacije. Monitoring posjete održane su putem Skajpa, pod sloganom „ostanimo bezbjedni putem digitalne komunikacije”.

Osoblje Zajedničkog tehničkog sekretarijata je redovno je komuniciralo sa korisnicima kako bi se osigurala nesmetana implementacija podržanih projekata, kao i radi pružanja pomoći u sprovodenju tenderskih procedura, vidljivosti projekta i drugim aktivnostima u vezi sa implementacijom.

www.cbcserb-mne.org

www.facebook.com/PrekogranicniProgramSRBMNE

www.cbc-srb-mne.euzačebe.rs

Ovaj program finansira Evropska unija

Aktivnosti usmjerenе na integrисано upravljanje ljekovitim biljem kroz projekat PORALIST

Krajem januara 2020. godine, Međuopštinska radna grupa za ljekovito bilje i očuvanje biodiverziteta, sastavljena od relevantnih predstavnika javnog, privatnog i civilnog sektora iz Prijepolja i Bijelog Polja, održala je drugi zajednički sastanak u okviru projekta Opservatorija za zaštitu regionalnog područja ljekovitog bilja kao živa prekogranična infrastruktura održivog turizma - PORALIST. U skladu sa odredbama Memoranduma o saradnji kojim su dvije prekogranične lokalne samouprave potvrdile namjeru da svoje napore usmjere u pravcu integrisanog upravljanja ljekovitim biljem, izabrano je rukovodstvo ovog zajedničkog radnog tijela i time obezbijeđen preduslov za buduće inicijative i postizanje održivosti PORALIST projekta.

Veliko interesovanje lokalnih aktera za temu ljekovitog bilja i očuvanja biodiverziteta u cjelini rezultiralo je aktivnim učešćem svih prisutnih članova u prepoznavanju izazova i prilika u ovom sektoru. Pomenuti segment je od ključne važnosti za naredne faze strateškog planiranja, definisanje vizije, ciljeva i mjera zajedničkog Akcionog plana za očuvanje i zaštitu biodiverziteta dvije prekogranične opštine, koji će kao krajnji rezultat ovog projekta biti osnova za buduće aktivnosti, ne samo u oblasti zaštite prirodnih resursa, već i ruralnog razvoja u cjelini. Uz participaciju svih učesnika, SWOT analiza je finalizovana na trećem sastanku koji je održan u Prijepolju 1. juna 2020.

digitalne platforme – Regionalne opservatorije, pripremljeni sadržaji koji će širem krugu korisnika pružiti korisne informacije o primjeni ljekovitog bilja. Nakon terenskog istraživanja koje su eksperti Instituta „Dr Josif Pančić“ nastavili u junu u Srbiji i Crnoj Gori, biće postavljen ključni segment platforme o rasprostranjenosti pojedinih ljekovitih vrsta na ovom području, čime će se steći uslovi da ovaj alat postane funkcionalan i vidljiv za javnost.

Početkom juna u Prijepolju je održan trening za lokalno stanovništvo na temu komerijalizacije ljekovitog bilja i saradnje sa firmama koje se bave otkupom i preradom. Uz prisustvo predstavnika firmi koje se bave otkupom i preradom ljekovitog bilja, koje su lokalnom stanovništvu ponudili svršishodne prijedloge za saradnju i time doprinijeli ublažavanju problema plasmana sirovina, koji za stanovnike prekograničnog područja predstavlja bitno ograničenje uprkos raspoloživom i dugoročnom potencijalu. Terensko istraživanje i radionice će se realizovati tokom ljeta, kada su planirane i studijske posjete koje će poslužiti za kreiranje i razvoj turističkih proizvoda baziranih na ljekovitom bilju namijenjenih tržištu posebnih oblika turizma.

Iako je vanredna situacija uslijed epidemije virusa Covid-19 gotovo zaustavila implementaciju PORALIST projekta, jer nije bilo moguće organizovati zajedničke događaje i sprovesti planirane aktivnosti na terenu, projektni tim je intenzivno radio na pripremi publikacija o mjerama i tehnikama sakupljanja ljekovitog bilja i analizi lanca vrijednosti u sektoru sa konkretnim prijedlozima za uzgajanje ekonomski najisplativijih vrsta. Tokom ovog perioda su takođe postavljene osnove za kreiranje

Osnovne škole opremljene za grijanje obnovljivom energijom

U okviru projekta „Smanjenje uticaja lokalnih zajednica prekograničnog regiona Srbija i Crna Gora na klimatske izazove - MI MOŽEMO“ u prethodnom periodu je uspostavljena odlična saradnja sa osnovnom školom „Đura Jakšić“ i srednjom poljoprivredno-hemijskom školom „Dr Đorđe Radić“ iz Kraljeva, OŠ „Salko Aljković“ iz Pljevlja i OŠ „Radomir Mitrović“ iz Berana.

Saradnja je u predhodnom periodu bila usmjerna na praktičnu realizaciju mjera kojima se korišćenje fosilnih goriva kao energenta, zamjenjuje sa obnovljivim izvorima energije. Navedeni pristup na taj način doprinosi smanjenju emisije gasova koji stvaraju efekat staklene baštne, kao i zagađenja na lokalnom, a time i na globalnom nivou.

U osnovnoj školi „Salko Aljković“ u školskom objektu u Gukama (Pljevlja) je u okviru projekta zamijenjen kotao koji je kao emergent koristio ugalj sa kotлом na pelet. Isti pristup je korišćen i u osnovnoj školi „Đura Jakšić“ u Konarevu (Kraljevo) u školskom objektu u Matarugama, gdje je do sada korišćeno lož ulje kao emergent za grijanje, a projekt je omogućio zamjenom kotla da se kao emergent ubuduće koristi pelet.

Pored mjera koje su imale za cilj zamjenu fosilnih goriva sa obnovljivim energetskim izvorima tj. peletom od drveta, u četiri škole (OŠ „Radomir Mitorvić“, Berane, OŠ „Salko Aljković“, Pljevlja, OŠ „Raška“, Raška i Poljoprivredno-hemijska škola „Dr Đorđe Radić“, Kraljevo) u prekograničnom području Srbija-Crna Gora su postavljena četiri mala fotonaponska sistema za proizvodnju solarne električne energije ukupne snage 1.92kW (pojedinačna snaga u svakoj školi je 480W). Postavljeni fotonaponski sistemi proizvode električnu energiju koja se koristi u Zelenim kabinetima u pomenutim školama.

Realizovane aktivnosti su doprinijele da se na značajan način utiče na životnu sredinu kroz smanjenje zagadenja, da se doprine edukativnom procesu kroz praktičnu primjenu znanja i obnovljivih izvora energije. Kada je riječ o pozitivnim uticajima na životnu sredinu, treba istaći egzaktne podatke

o smanjenju emisije gasova koji stvaraju efekat staklene baštne u navedenim školama. Prije realizacije projektnih aktivnosti navedene škole su emitovale oko 110.3 tona CO₂ godišnje, a nakon ugradnje kotlova na pelet i malih fotonaponskih sistema emisija CO₂ će biti smanjena na 45.3 tone godišnje. U narednom periodu je planirana ugradnja solarne elektrane snage 50kW u JEP „Toplana“ u Kraljevu, čime će se dodatno smanjiti emisija štetnih gasova za oko 39 tona godišnje.

Pandemija Korona i uvođenje vanrednog stanja u obje zemlje, je na značajan način uticalo na projekat, posebno na set aktivnosti koje su bile usmjerene na edukaciju i informisanje mladih i građana o obnovljivim izvorima energije, energetskoj efikasnosti i mogućim rješenjima za smanjenje aktivnosti koje utiču na klimatske promjene.

Obezbiđena nova oprema za prognozu vremena u okviru projekta „Budimo pripremljeni“

Uprkos mnogim preprekama uzrokovanim novim virusom Covid-19, NVO FORS Montenegro je uspijela da realizuje nabavku nove opreme za prognozu vremena i numeričku ranu najavu za potrebe Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore, u okviru projekta “Budimo pripremljeni”.

Cilj projekta je jačanje kapaciteta institucija i službi iz Crne Gore i Srbije koje se bave zaštitom i spašavanjem za prevenciju požara i poplava i ublažavanje njihovih posljedica, kao i informisanje stanovništva prekogranične oblasti o smanjenju rizika od nepogoda. Projekat se realizuje u partnerstvu sa Sektorom za vanredne situacije MUP-a Republike Srbije, Direktoratom za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore i opštinskim službama zaštite i spašavanja u Crnoj Gori.

Nova oprema, čija vrijednost iznosi 19.350 eura, omogućava bržu i efikasniju vremensku i hidrološku prognozu, pri čemu doprinosi unapređivanju sistema rane najave o mogućim pojавama prirodnih nepogoda.

Projekat u trajanju od 18 mjeseci se sprovodi u Crnoj Gori u opština: Berane, Bijelo Polje, Žabljak, Nikšić, Petnjica, Pljevlja i Šavnik a u Republici Srbiji u opština: Novi Pazar, Raška, Sjenica i Tutin.

Ostale aktivnosti, predviđene u okviru projekta, uključuju nabavku opreme i vozila za institucije i službe koje se bave zaštitom i spašavanjem, prekogranične obuke, seminare i pokazne vježbe na teme u vezi sa zaštitom i spašavanjem u slučajevima požara i poplava, obuke za osoblje hidrometeoroloških službi, međunarodnu konferenciju na temu smanjenja rizika od nepogoda, kampanju informisanja stanovništva o rizicima od nepogoda, preventivnim mjerama i aktivnostima koje bi trebalo preduzeti u slučajevima određenih nepogoda.

Kvalifikovane gerontodomaćice pružale pomoć starima i tokom pandemije

U okviru projekta „Stručna ženska radna snaga za bolju budućnost“, koji sprovode Dom za stare Bijelo Polje i Centar za socijalni rad Novi Pazar, tokom januara i februara 2020. godine, su održane obuke za nezaposlene žene za zanimanje gerontodomaćice. Cilj obuke, koja je trajala 33 dana, bio je da polaznice radne prakse steknu znanja i usvoje vještine koje će im biti potrebne za rad prilikom obilaska gerontodomaćinstava na terenu. Radna praksa za ukupno 40 kvalifikovanih gerontodomaćica je počela u martu 2020. godine u trajanju od tri mjeseca.

Obzirom da je u periodu realizacije radne prakse nastupilo vanredno stanje uzrokovano virusom *Covid-19*, polaznice radne prakse u Novom Pazaru su nastavile sa svojim radnim angažmanom, uz korišćenje kompletne zaštitne opreme. Time je pružena velika pomoć najugroženijoj kategoriji stanovništva, najstarijim sugrađanima.

gerontodomaćice imaju najbolje preporuke za obavljanje ovog posla”, rekla je Koničanin.

„Projekat prekogranične saradnje je pravi primjer korisnog utroška sredstava IPA fonda Evropske unije”, ocijenio je direktor Centra za socijalni rad u Novom Pazaru Adnan Dizdarević.

Polaznice radne prakse u JU Dom starih „Bijelo Polje“ su privremeno prestale sa radom na osnovu Naredbe za preduzimanje privremenih mjera za sprječavanje unošenja u zemlju, suzbijanje i sprječavanje prenošenja novog korona virusa Ministarstva zdravlja Crne Gore.

„U ime mojih dvadeset koleginica želim da kažem da smo kroz ovaj projektat stekli jedno životno iskustvo. Nadam se da smo uspeli u teškom periodu pandemije da pružimo adekvatnu pomoć i podršku našim starijim sugrađanima”, kaže sertifikovana gerontodomaćica Branka Đorović.

Prema riječima koordinatorke projekta Emine Koničanin „Kvalifikovana ženska snaga za bolju budućnost“ je prvi projekat prekogranične saradnje koji su zajedno realizovali novopazarski Centar za socijalni rad i bjelopoljski Dom za stare.

„Pokazalo se da je ovaj projekat bio jako dobar i da je realizovan u pravo vrijeme. Obučene

Otvoreno devet preduzeća u Rožajama i Sjenici kroz projekat „Zanatlija“

Opštine Rožaje i Sjenica, u saradnji sa dvije stručne škole, uspostavile su saradnju i uskoro završavaju realizaciju projekta „Zanatlija“ koji je omogućio otvaranje devet novih preduzeća u dvije prekogranične opštine, kao dio IPA Programa prekogranične saradnje Srbija-Crna Gora 2014-2020. koji finansira Evropska unija.

Projekat „Zanatlija“, čija je ukupna vrijednost 193.466 eura, zasniva se na rastućem interesu za samozapošljavanje mladih i dizajniran je tako da obezbijedi da se novootvorena preduzeća mogu integrisati u održive djelove lokalne i nacionalne ekonomije. Projekt je stvorio nova radna mjesta za ranjive grupe, uključujući omladinu i žene, osiguravajući im potrebnu podršku u smislu poslovnih znanja, podrške za pokretanje posla, obuka i usluga mentorstva. Pored toga, projekat je podržao nabavku specijalizovanih alata za zanatstvo za srednje škole u Sjenici i Rožajama koje će koristiti učenici i zainteresovani potencijalni preduzetnici.

Amela Kovačević Kalender, menadžerka projekta, rekla je: „Opština Rožaje je ponosna što dodatno pojačava svoju podršku lokalnom ekonomskom razvoju, usredsređujući se na otvaranje novih radnih mesta, preduzetništvo i dalju podršku stanovništvu u cilju poboljšanja kvaliteta života. Planiramo da kontinuirano pružamo savjetodavnu i tehničku podršku potencijalnim novim preduzetnicima kroz otvorenu Lokalnu kancelariju za podršku preduzetništvu a na osnovu usvojene Strategije za razvoj preduzetništva koja će pokrenuti nove privredne djelatnosti, kao i one tradicionalne. Iako prvo bitno nije planirano naš zajednički prekogranični projekt rezultirao je otvaranjem devet novih preduzeća u Sjenici i Rožajama. Među otvorenim preduzećima nalaze se frizerski salon, firma za pranje tepiha i enterijera automobila, salon za ljepotu i masažu, šnajder, autolimar, firma za proizvodnju sapuna“.

Mikro, mala i srednja preduzeća imaju važnu ulogu u zapošljavanju i stvaranju prihoda za lokalne zajednice kako u Crnoj Gori, tako i u Srbiji. Projekat je podržao saradnju srednjih stručnih škola iz ciljanih opština pod vođstvom lokalnih uprava sa ciljem da se obnovi interesovanje za tradicionalne privredne djelatnosti poput zanatstva. Projekat je pružio podršku za više od 90 pojedinaca koji su bili direktno uključeni u programe obuka i mentorstva, s očekivanjima da će do kraja projekta imati više od 100 korisnika.

Održane obuke za radnike u turističkoj industriji

Opštine Raška i Plužine su tokom predhodnog perioda u okviru projekta „Povećanje mogućnosti zapošljavanja u tekstilnoj i turističkoj industriji u prekograničnoj oblasti“ organizovale obuke za radno angažovane i potencijalne turističke radnike. Održano je dvanaest trening modula za radnike u turističkoj industriji u Raškoj i šesnaest trening modula za istu ciljnu grupu u Plužinama. Takođe, u opštini Plužine sprovedeno je šesnaest trening modula za pripadnike ciljnih grupa koji žele da pokrenu poslovanje u okviru turističke industrije.

Nakon proglašenja vanrednog stanja uslijed Covid-19 virusa kako u Crnoj Gori tako i u Srbiji, obje opštine su počele da u saradnji sa pružaocima usluga organizuju onlajn treninge za pripadnike ciljnih grupa.

Prvi set on-lajn treninga je održan u Raškoj tokom maja 2020. za radnike u turističkoj industriji. Na treningu je bilo prisutno 17 polaznika a tema edukacije je bila „Promocija turizma putem interneta“. Trening je izazvao veliko interesovanje kod učesnika zbog promjena u načinu promocije turizma i turističkih proizvoda koje će nastupiti u budućem periodu, pretežno zbog prilagođavanja uslovima putovanja i smještaja uslijed posljedica Covid-19.

U opštini Plužine je takođe organizovan on-lajn trening za radnike u turističkoj industriji. Tema treninga je određena u skladu sa novonastalim okolnostima prouzrokovanim Covid-19 virusom. Predavači su se fokusirali na pronalaženje novih modela u funkcionisanju turističke industrije u okruženju kakvo danas postoji. Predložene su nove mogućnosti u promociji turističkih potencijala i novi pristup u privlačenju gostiju pretežno iz Crne Gore i zemalja regionala.

Osnovni ciljevi projekta su povećanje kapaciteta zainteresovanih strana za nove mogućnosti u industriji tekstila i turizma i promocija novih mogućnosti za zapošljavanje i informisanje potencijalnih zaposlenih i poslodavaca.

Predstavljeni rezultati projekta “Rehabilitacija ilegalnih deponija na rijeci Lim i podizanje svijesti o njihovoj štetnosti”

U vremenu sve veće brige o životnoj sredini i u toku procesa pregovaranja za pristup Evropskoj uniji Republike Srbije i Crne Gore, Sekretarijat za održivi razvoj Opštine Bijelo Polje i Opština Priboj, u saradnji sa JKP „Usluga“ Priboj i NVO Euromost, predstavili su na konferencijama za medije u Bijelom Polju i Priboju, 26. i 28 februara 2020. godine, rezultate projekta „Rehabilitacija ilegalnih deponija na rijeci Lim i podizanje svijesti o njihovoj štetnosti“.

Otvarajući konferenciju, potpredsjednik Opštine Bijelo Polje Ernad Suljević kazao je da je očuvana i zdrava životna sredina preduslov za dobro stanje i napredak bilo kojeg društva.

Na osnovu toga, mogu samo da konstatujem da ste dali značajan doprinos očuvanju životne sredine i uređenju korita rijeke Lim u opštinama u kojima se realizovao ovaj prekogranični projekat, Priboju i Bijelom Polju. Strateška orientacija Crne Gore za pristupanje Evropskoj uniji ukazuje na čitav set međunarodnih standarda koji se moraju ispuniti kada je u pitanju životna sredina – kazao je potpredsjednik Suljević i istakao da će Opština Bijelo Polje kroz realizaciju izgradnje postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda doprinijeti trajnom rješavanju problema zagadenja rijeke Lim.

Ciljevi projekta bili su uspostavljanje održivog modela zaštite životne sredine i obezbeđivanje uslova za promjenu navika stanovništva o pravilnom odlaganju otpada. Partneri su pored uklanjanja po šest nelegalnih deponija na području Bijelog Polja i Priboja, izvršili i nabavku kontejnera za čvrsti otpad, postavili video nadzor i parkovski mobilijar na očišćenim lokacijama, nabavili laboratorijsku opremu za testiranje kvaliteta vode i realizovali kampanju o važnosti očuvanja životne sredine u okviru koje je uspostavljena besplatna SOS linija za prijavu nelegalnog odlaganja otpada. Projekat je trajao 14 mjeseci, a završen je 29. februara 2020.

Promocija projekta "BinS" kroz video spot o pravilnom upravljanju čvrstim otpadom

Uprkos činjenici da je pandemija Covid-19 u toku i da skoro dva mjeseca važe zabrane putovanja i okupljanja u Gusinju i Sjenici, ciljnom području projekta, u okviru projekta „BinS“ je uspešno završeno snimanje, produkcija i emitovanje promotivnog video spota.

Cilj promotivnog video spota je da se što veći broj građana upozna sa ciljevima projekta što će dovesti do povećanja broja ljudi koji učestvuju u lokalnim akcijama zaštite životne sredine i aktivnostima upravljanja otpadom. Pored toga, video promoviše dobrosusjedske odnose i prekograničnu saradnju između Crne Gore i Republike Srbije.

Promotivni video spot prikazuje aktivnosti saradnje Opštine Gusinje i Javnog komunalnog preduzeća „Vrela“, Sjenica u okviru projekta „Uvođenje održivog upravljanja otpadom - BinS“. Gledaoci imaju priliku da se informišu o pravilnom upravljanju čvrstim otpadom, zakonodavstvu i doprinosu aktivnosti koje finansira Evropska unija u okviru IPA Programa prekogranične saradnje Srbija i Crna Gora 2014-2020. Video će biti predstavljen široj publici putem veb stranice Opštine Gusinje i preko njihovog Jutjub kanala.

Pored toga, projektni tim u Gusinju i Sjenici je radio na potpisivanju Memoranduma o saradnji sa lokalnim privatnim i javnim institucijama o zajedničkim aktivnostima vezanim za zaštitu životne sredine. Takva buduća saradnja dio je kampanje podizanja svijesti javnosti koja ima za cilj povećanje nivoa informisanosti o pitanjima zaštite životne sredine.

Bilten broj 4
Jun 2020.

ZAJEDNO MOŽEMO BOLJE!

www.evropa.gov.rs
www.mei.gov.rs
www.eu.me
www.kei.gov.me

www.cbcsrb-mne.org
www.facebook.com/PrekogranicniProgramSRBMNE
www.cbc-srb-mne.euzatebe.rs

Ovaj program finansira Evropska unija

Bilten je napravljen uz podršku Evropske unije. Sadržaj biltena je isključiva odgovornost operativnih struktura uključenih u implementaciju IPA Programa prekogranične saradnje Srbija-Crna Gora 2014-2020, te ni na koji način ne odražava stavove Evropske unije.